ምዕራፍ 8 መረጃ አያያዝ

የመማር ማስተማር ዉጤቶች፣ ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማራችሁ በኋላ፦

- ❖ መረጃ እንዴት እንደሚሰበሰብ ትረዳላችሁ።
- ❖ የተሰበሰበ መረጃን በመጠቀም ባር ግራፎችን ትሰራላችሁ።
- ❖ ባር ግራፎችን በመጠቀም መረጃን ትተረጉማላችሁ።
- ❖ ተማሪዎች መረጃን በእዉነተኛ የህይወት ሁኔታ ትተገብራላችሁ።

መግቢያ

በሶስተኛ ክፍል የሂሳብ ትምህርታቸው ስለ ስዕላዊ ግራፍ፣ ስዕላዊ ግራፎችን ማንበብ እና መግለጽ ተምራችኋል። በዚህ ምዕራፍ ደግሞ የተሰበሰበ መረጃን በመጠቀም ባር ግራፎችን መስራት፣ ባር ግራፎችን በመጠቀም መረጃን መተርጎም እና ከእለት ተእለት ህይወታቸዉ ጋር የተያያዘ መረጃን ባር ግራፎችን በመጠቀም መተርጎም፣ አማካይ መፈለግ እና የቃላት ፕሮብሌሞችን መፍታት ትማራላችሁ።

8.1 መረጃ መሰብሰብ

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት፦

- ❖ ቀላል ባር ግራፎችን መሳል

ተግባር 1፦

ጥንድ ጥንድ በመሆን የሚከተሉትን ጥያቄዎች ሰርታችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።

1. በክፍል ውስጥ የሚገኙ የጓደኞቻችሁን እድሜያቸውን ስንት እንደሆነ ጠይቁና መዝግቡ።
2. በተራ ቁጥር 1 የሰበሰባችሁትን መረጃ በመጠቀም ባር ግራፍ ስሩ።

ማስታወሻ: የመረጃ መስብሰቢያ ዘዴዎች የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፡፡

- በምልከታና ውጤቱን በመመዝገብ
- መረጃዎችን በማየት
- በቃለ መጠይቅ
- በፅሁፍ መጠይቅ እና
- ሙከራ በመስራት

ባር ግራፍ

- ባር ግራፍ የተሰበሰቡ መረጃዎችን በቀላሉ ለማወዳደር የሚጠቅም የግራፍ አይነት ነዉ፡፡
- ባር ግራፍ ቋሚና አግዳሚ ውስን መስመሮች በተገናኙበት የሚሰራ ግራፍ ነው፡፡
  - በአግድም መስመር ላይ የመረጃው አይነት ይፃፋል፡፡
  - በቋሚ መስመር ላይ ደግሞ የመረጃዎች ብዛት ይፃፋል፡፡

ምሳሌ 1

በአንድ ክፍል ውስጥ የሚገኙ የአራተኛ ክፍል ተማሪዎች የብቃት ምዘና ፈተና ከወሰዱ ተማሪዎች ያለፉት ተማሪዎች በሚከተለው መልኩ ተቀምጧል፡፡ ይህንን መረጃ በባር ግራፍ አስቀምጡ፡፡

የትምህርት አይነት	የተማሪዎች ብዛት በታሊ	የተማሪዎች ብዛት በቁጥር
አማርኛ	𝍸 ||	7
እንግሊዘኛ	𝍸 |	6
ሒሳብ	𝍸	5
አካባቢ ሳይንስ	𝍸 |||	8

መፍትሔ፡-

በመጀመሪያ ከላይ ከቀረበው ሰንጠረዥ እንደምንረዳው በአማርኛ ያለፉት 7፣ በእንግሊዘኛ ያለፉት 6፣ በሒሳብ ያለፉት 5 እና በተቀናጀ ሳይንስ ያለፉት ደግሞ 8 ናቸው፡፡

በመቀጠል አንድ ላይ የተሰበሰበውን መረጃ በመጠቀም በባር ግራፍ ሲገለፅ

የተማሪዎች ብዛት

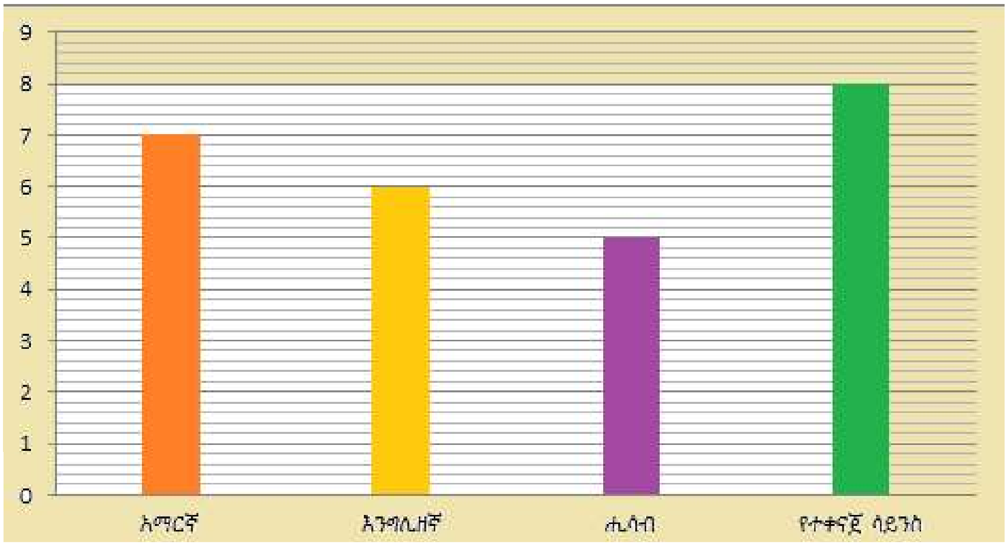

የትምህርት አይነት

የተግባር ስራ፡-

በትምህርት ቤታችሁ የሚማሩ ተማሪዎችን ብዛት በየክፍል ደረጃዉ የወንድ እና የሴት ተማሪዎችን መረጃ በመሰብሰብ በስዕል ወረቀት ላይ ባር ግራፍ ሰርታችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ፡፡

መልመጃ 1

1. የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴዎችን ዘርዝሩ፡፡
2. ባር ግራፍ ለምን ይጠቀማል?
3. ባር ግራፍ እንዴት እንደሚሰራ ሂደቱን ፃፉ፡
4. ከዚህ በታች ያለው ሰንጠረዥ በአንድ ትምህርት ቤት የሚገኙ ወንድ እና ሴት መምህራን፣ ወንድ እና ሴት የአስተዳደር ሰራተኞችን ያሳያል፡፡ የተሰጠውን መረጃ መሰረት በማድረግ ባር ግራፍ ስሩ፡፡

መምህራንና የአስተዳደር ሰራተኞች	ብዛት
ወንድ መምህራን	25
ሴት መምህራን	20
ወንድ የአስተዳደር ሰራተኞች	10
ሴት የአስተዳደር ሰራተኞች	15

8.2 ባርግራፎችን ማንበብና መግለፅ

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ❖ ከባር ግራፍ መረጃዎችን መተርጎም

ተግባር 2፡-

አንድ ጎብኝ ሰሜን ብሄራዊ ባርክ ሄዶ ያያቸውን የዱር እንሰሳት በሚከተለው ባር ግራፍ ተገልጿል፡፡

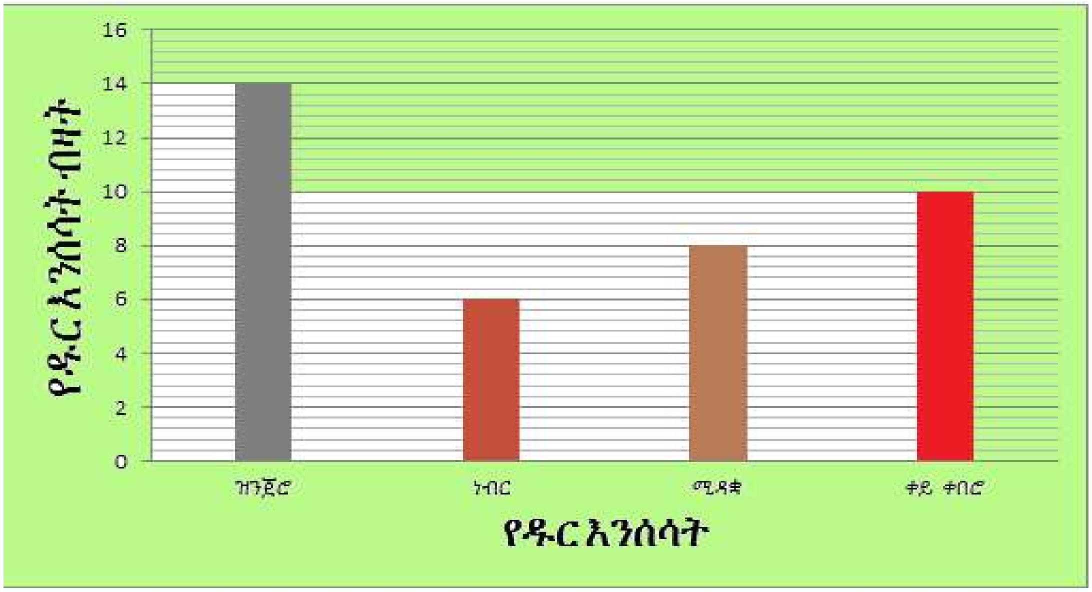

ባር ግራፉን በመመልከት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ

ሀ. ጎብኚው ከተመለከተዉ ብዙ ቁጥር ያለዉ የዱር እንስሳቶች የትኞቹ ናቸው?

ለ. ጎብኚው ከተመለከተዉ ትንሽ ቁጥር ያለዉ የዱር እንስሳቶች የትኞቹ ናቸው?

ሐ. ጎብኚው በአጠቃላይ ምን ያህል የዱር እንስሳቶችን አይቷል?

ማስታወሻ

- ➢ ከባር ግራፍ ውጤቶችን ለማወዳደር በሬክታንግል የተገለጹትን ከፍታዎች በቋሚ መሰመር ላይ ከተጻፉት ውጤቶች ጋር በማዛመድ ነው፡፡

ምሳሌ 2፡-

በአንድ ክፍል የሚማሩ ተማሪዎች የፍራፍሬ ምርጫ ተጠይቀው ምርጫቸው በሚከተለው ባር ግራፍ ተገልፀዋል፡፡

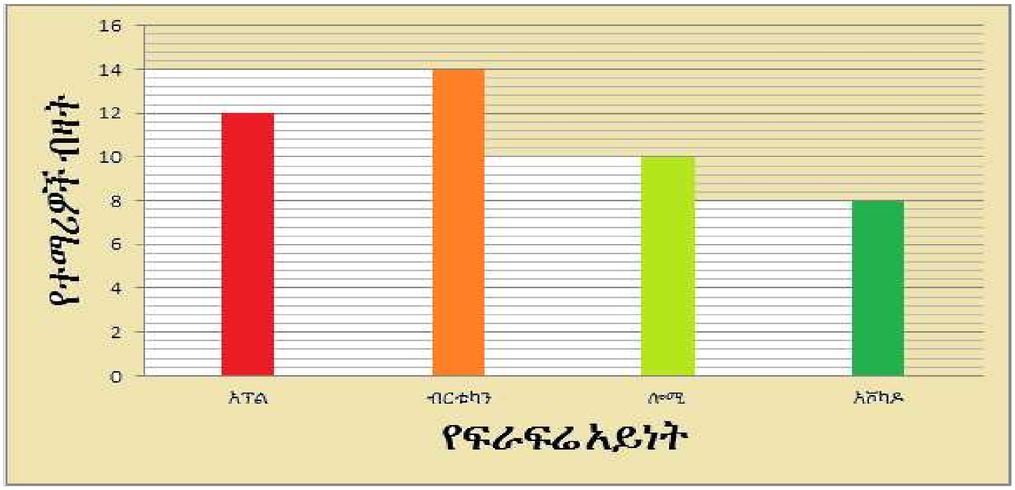

ከላይ በባር ግራፍ የተሰጠውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. ብዙ ተማሪዎች የመረጡት የፍራፍሬ አይነት የትኛው ነው?

ለ. ጥቂት ተማሪዎች የመረጡት የፍራፍሬ አይነት የትኛው ነው?

ሐ. በአጠቃላይ በክፍሉ ውስጥ የሚማሩ ተማሪዎች ስንት ናቸው?

መ. ብርቱኳን የመረጡት ተማሪዎች ምን ያህል ናቸው?

መፍትሔ

ሀ. ብዙ ተማሪዎች የመረጡት ብርቱኳን ነው።

ለ. ጥቂት ተማሪዎች የመረጡት አቮካዶ ነው፡

ሐ. በአጠቃላይ በክፍሉ ውስጥ ያሉ ተማሪዎች

=ብርቱኳን የመረጡ + አፕል የመረጡ + ሎሚ የመረጡ + አቮካዶ የመረጡ

= 14+ 12+ 8 + 10

= 44

መ. 14 ተማሪዎች ብርቱኳንን መርጠዋል።

መልመጃ 2

1. አንድ የልብሰ ነጋዴ በአንድ ቀን ውስጥ ከሚሸጣቸው የልብስ አይነቶች መካከል ቀጥሎ በተሰጠው ባር ግራፍ ተገልጿል፡፡

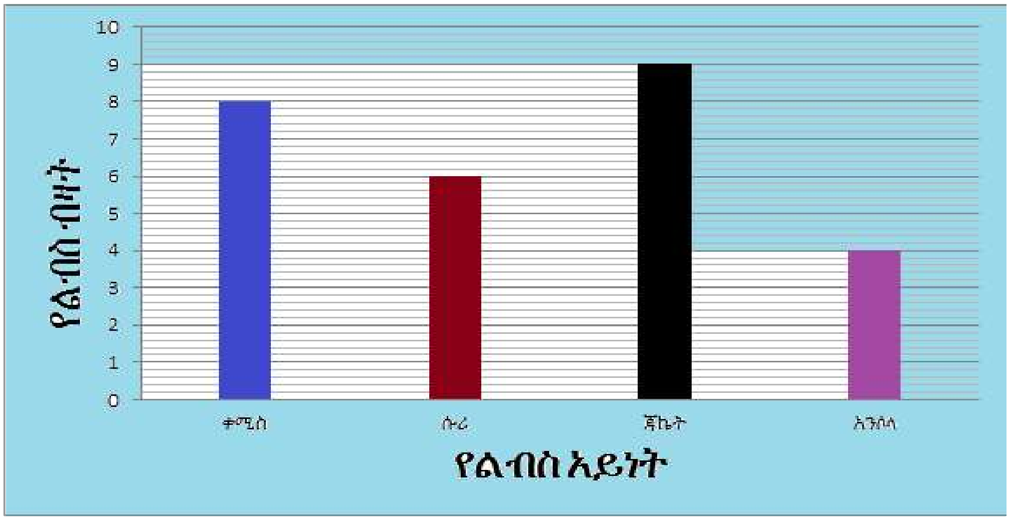

ከላይ የተሰጠውን ባር ግራፍ በመመልከት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ

ሀ. ነጋዴው ብዙ የሸጠው የትኛውን የልብስ አይነት ነው?

ለ. ነጋዴው ትንሽ የሸጠው የልብስ አይነት የትኛው ነው?

ሐ. ከ6 በላይ የሸጣቸው የልብስ አይነቶች የትኞቹ ናቸው?

መ. ነጋዴው በአጠቃላይ ምን ያህል ልብስ ሸጠ?

2. ከታች የተሰጠው ባር ግራፍ የሚያመለክተው በአንድ ት/ቤት ከ1ኛ እስከ 4ኛ ክፍል ከ90% በላይ ያመጡ ተማሪዎች መረጃ ነው፡፡

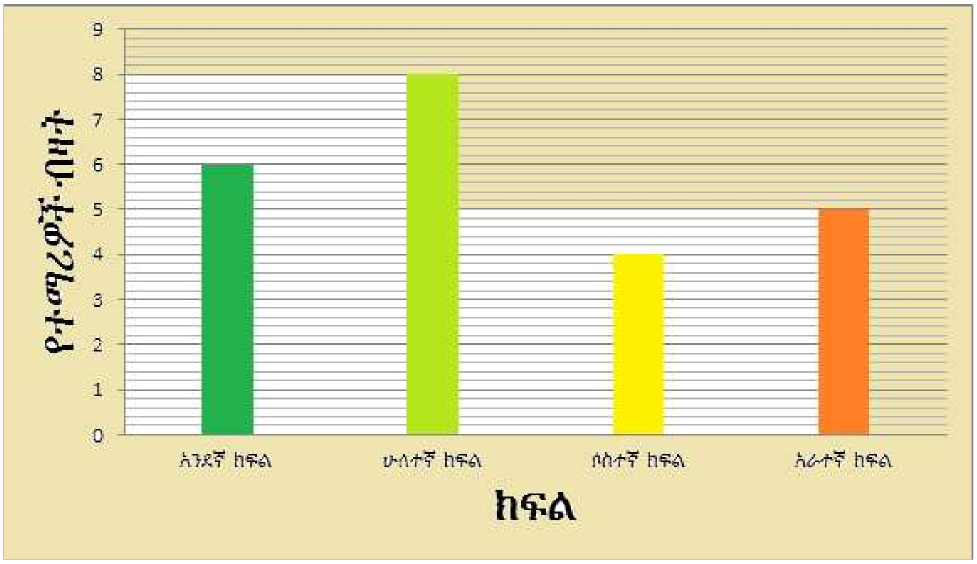

ከላይ በባር ግራፍ የቀረበውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. ብዙ ተማሪዎች ከ90 በላይ ያመጡት በስንተኛ ክፍል ነው?

ለ.ትንሽ ተማሪዎች ከ90 በላይ ያመጡት በስንተኛ ክፍል ነው?

ሐ. በአጠቃላይ ከ90 በላይ ያመጡ ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

8.3 መረጃን መሰረት ያደረጉ የቃላት ፕሮብሌሞች ባር ግራፎች እና በአማካኝ መተርጎም

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት፡-

❖ ባር ግራፍ በመጠቀም የቃላት ፕሮብሌሞችን መፍታት።

ተግባር 3፡-

በአንድ ቅድመ መደበኛ ትምህርት ቤት ተማሪዎች የሚወዱት ቀለም አይነት ተጠይቀው የሰጡት መረጃ በሚቀጥለው ባር ግራፍ ተገልጿል።

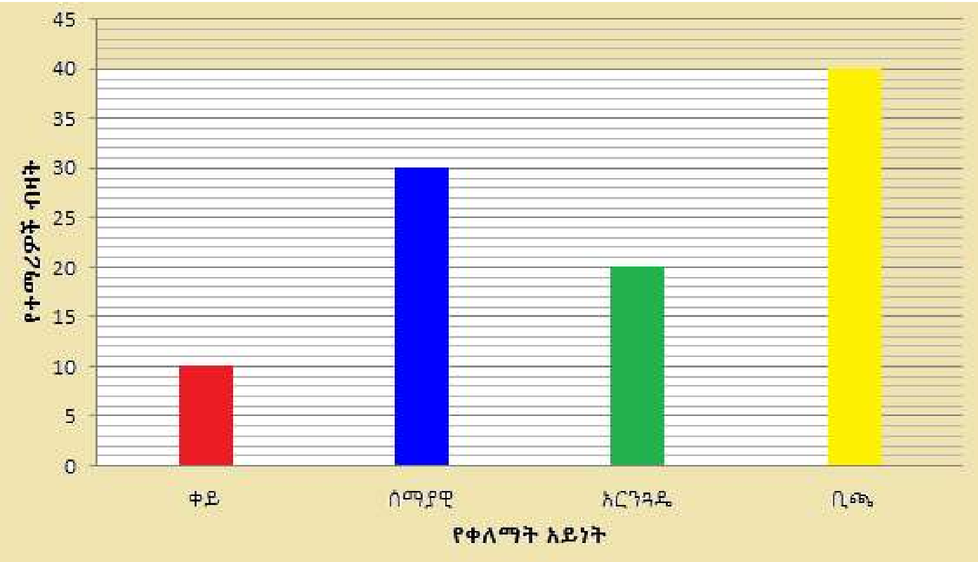

ከላይ በባር ግራፍ የተሰጠውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. ምን ያህል ተማሪዎች አረንጓዴ ቀለም ይወዳሉ?

ለ. በአብዛኛው በተማሪዎች ተወዳጅነት ያገኘው የቀለም አይነት የቱ ነው?

ሐ. ቀይ እና ሰማያዊ ቀለም የሚወዱት ተማሪዎች አማካይ ስንት ነው?

መ. ሰማያዊ፣ አረንጓዴ እና ቀይ ቀለም የሚወዱት ተማሪዎች አማካይ ስንት ነው?

ሠ. ሰማያዊ፣ አረንጓዴ፣ ቢጫ እና ቀይ ቀለም የሚወዱት ተማሪዎች አማካይ ስንት ነው?

ረ. በአጠቃላይ የተማሪዎች ቁጥር ስንት ነው?

ማስታወሻ

- የሁለት ቁጥሮች አማካይ ማለት ሁለቱን ቁጥሮች ደምሮ ለሁለት ማካፈል ነው፡፡
- የሶስት ቁጥሮች አማካይ ማለት ሶስቱንም ቁጥሮች ደምሮ ለሶስት ማካፈል ነው፡፡
- ቁጥሮቹ ከሶስት በላይም ሲሆኑ ሁሉንም ደምሮ ለብዛቱ ማካፈል ነው፡፡

ምሳሌ 3፡ -አንድ አርሶ አደር በ2013 ዓ.ም የተገኘው ምርት በአራት የሰብል አይነቶች እንደሚከተለው ተሠጥቷል፡፡

የሰብል አይነቶች	በኩንታል
ስንዴ	25
ነጭጤፍ	20
ባቄላ	10
አተር	5

ከላይ በሰንጠረዡ የተሰጠውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. የተሰጠውን መረጃ ባር ግራፍ ግለፁ?

ለ. የስንዴ እና አተር ምርት በአማካይ ስንት ኩንታል ነው?

ሐ. የአራቱም የሰብል አይነት ምርት አማካይ ስንት ኩንታል ነው?

መፍትሔ፡-

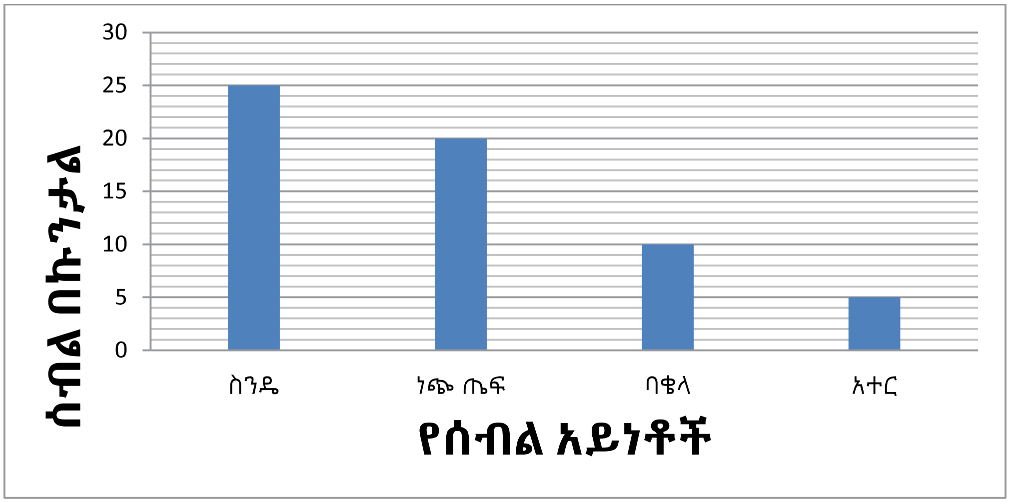

ለ. የስንዴ እና አተር ምርት አማካይ ለማግኘት ሁለቱን ደምሮ ለሁለት ማካፈል ነው፡፡

አማካይ$= (25 + 5) \div 2$

$= 30 \div 2$

$= 15$ ኩንታል ነው፡፡

ሐ. የአራቱም የሰብል አይነት ምርት አማካይ ማለት አራቱንም የሰብል አይነት ደምሮ ለአራት ማካፈል ነው፡፡

አማካይ = (25 ኩንታል+20ኩንታል+10ኩንታል+5ኩንታል)÷ 4

$= 15$ ኩንታል ያገኛል፡፡

አርሶ አደሩ በአማካይ 15 ኩንታል ያገኛል፡፡

መልመጃ 3

1.የሚከተለው ባር ግራፍ የተማሪዎችን ብዛትና የልደት ወር የሚያሳይ ነው፡፡

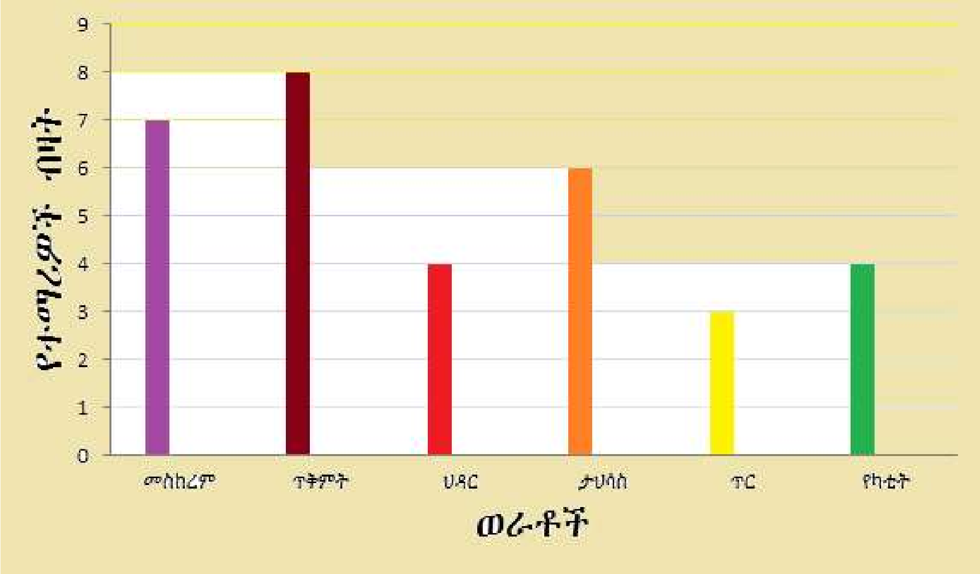

ከላይ በባር ግራፍ የቀረበውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. ብዙ ተማሪዎች ልደታቸውን ያከበሩት በየትኛው ወር ነው?

ለ. ትንሽ ተማሪዎች ልደታቸውን ያከበሩበት በየትኛው ወር ነው?

ሐ. በአጠቃላይ ከመስከረም እስከ የካቲት ልደታቸውን ያከበሩ ተማሪዎች ቁጥር ስንት ነው?

መ. መስከረም፣ ጥቅምት እና ታህሳስ ላይ ልደታቸውን ያከበሩ ተማሪዎችን አማካይ ፈልጉ፡፡

2. ተማሪዎች ለማጠቃለያ ፈተና ዝግጅት በሰዓት በ1ኛ ሳምንት 16፣ በ2ኛ ሳምንት 20፣ በ3ኛ ሳምንት 18 እና በ4ኛ ሳምንት 14 በማንበብ የንባብ ልምዳቸውን ቢያዳብሩና ቢዘጋጁ ይህንን መረጃ የሚያሳይ

ሀ. በሰንጠረዥ ስሩ፡፡

ለ. በባር ግራፍ ግለፁ፡፡

ሐ. የ4ቱን ሳምንት ንባብ አማካይ ፈልጉ፡፡

የምዕራፍ 8 ማጠቃለያ

❖ የመረጃ መስብሰቢያ ዜዴዎች የሚባሉት፦
  - ➢ በምልከታ
  - ➢ ውጤቱን በመመዝገብ
  - ➢ መረጃዎችን በማየት
  - ➢ በቃለ መጠይቅ
  - ➢ በፅሁፍ መጠይቅ እና
  - ➢ሙከራ በመስራት ናቸው፡፡

❖ ባር ግራፍ
  - ➢ ቋሚና አግዳሚ ውስን መስመሮች በማገናኘት የሚሰራ ግራፍ ነው፡፡
  - ➢ በአግዳም መስመር ላይ የመረጃው አይነት ይፃፋል፡፡
  - ➢ በቋሚ መስመር ላይ ደግሞ የመረጃዎች ብዛት ይፃፋል፡፡

❖ ከባር ግራፍ ውጤቶችን ለማወዳደር በሬክታንግል ቅርፅ የተገለጹትን ከፍታዎች በቋሚ መሰመር ላይ ከተጻፉት ውጤቶች ጋር በማዛመድ ነው፡፡

❖ የሁለት ቁጥሮች አማካይ ሁለቱን ቁጥሮች ደምሮ ለሁለት ማካፈል ነው፡፡

❖ ቁጥሮቹ ከሁለት በላይ ሲሆኑ ሁሉንም ደምሮ ለብዛታቸው ማካፈል ነው፡፡

የምዕራፍ 8 ማጠቃለያ መልመጃ

ሀ .የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል የሆነዉን "እውነት" ትክክል ካልሆነ "ሀሰት" በማለት መልሱ።

1. የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴዎች የሚባሉት ቃለ መጠይቅ እና የፅሁፍ መጠይቅ ብቻ ናቸው።
2. ባርግራፍ በቋሚ እና በአግዳሚ ውስን መስመሮች በማገናኘት የሚሰራ ግራፍ ነው።
3. የሁለት ቁጥሮች አማካይ ማለት ሁለቱን ቁጥሮች ደምሮ ለሁለት ማካፈል ነው።
4. የሶስት ቁጥሮች አማካይ ማለት ሶስቱንም ቁጥሮች ደምሮ ለሶስት ማካፈል ነው።

ለ. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ስሩ።

5. በአንድ ትምህርት ቤት በአንድ ክፍል ሲማሩ ከነበሩ ተማሪዎች ትምህርታቸውን በአግባቡ ሲከታተሉ የነበሩና ውጤታማ ሆነው በአራት የሙያ አይነቶች የተሰማሩ ባለሙያዎች እንደሚከተለው ተሰጥቷል።

የሙያ አይነት	የባለሙያ ብዛት
ዶክተር	4
መምህር	6
መሀንዲስ	9
ፓይለት	4

ከላይ በሰንጠረዥ የተሰጠውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

ሀ. መረጃውን በባር ግራፍ ስሩ።

ለ. በአጠቃላይ ውጤታማ የሆኑት ተማሪዎች ስንት ናቸው።

6. የሚከተለው ባር ግራፍ ለተማሪዎች የተሰራጩ የትምህርት ቁሳቁስ አይነትና መጠን የሚያሳይ ነው፡፡

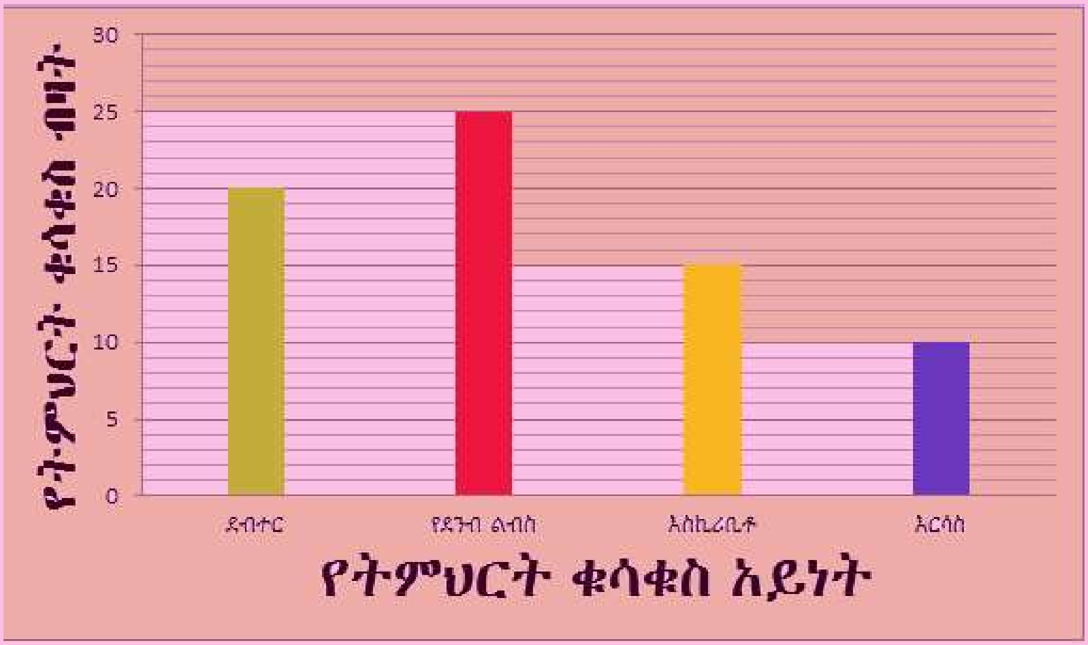

ከላይ በባር ግራፍ የቀረበውን መረጃ መሰረት በማድረግ የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

ሀ. እርሳስና ደብተር የተሰጣቸው ተማሪዎች ብዛት ስንት ነው?

ለ. ለተማሪዎች ከፍተኛ የትምህርት ቁሳቁስ የደረሳቸው የትኛዉ አይነት ነዉ?

ሐ. ለተማሪዎች ዝቅተኛ የትምህርት ቁሳቁስ የደረሳቸው የትኛዉ አይነት ነው?

መ. የእስኪሪቢቶ እና የደንብ ልብስ አማካይ ፈልጉ፡፡

ምዕራፍ 9 የኢትዮጵያ ጊዜ

የመማር ማስተማር ዉጤቶች፣ ተማሪዎች ይህንን ምዕራፍ ከተማራችሁ በኋላ፡-

- ❖ የኢትዮጵያ የጊዜ ወይም የሠዓት አቆጣጠርን ትረዳላችሁ፡፡
- ❖ ጊዜን መሰረት ያደረጉ ፕሮብሌሞችን ትፈታላችሁ፡፡

መግቢያ

በሶስተኛ ክፍል የሂሳብ ትምህርታችሁ ስለ ሰዓት አነባብ፣ ሰዓትና ደቂቃዎችን፣ ቀናት፣ ሳምንታት፣ ወራትና አመታት፣ ቀላል የሰዓትና የቀን አቆጣጠር ተምራችኋል፡፡ በዚህ ምዕራፍ ደግሞ ሰዓት፣ ደቂቃና ሴኮንድ፣ ስሌቶችን በጊዜ መስፈሪያ ምድቦች ማወዳደር እና የቃላት ፕሮብሌሞችን መፍታት ትማራላችሁ፡፡

9.1 ሰዓቶችን፣ ደቂቃዎችን እና ሴኮንዶችን ማንበብ

የንዑስ ርእስ የመማር ብቃት

- ❖ የሰዓት፣ የደቂቃ እና የሴኮንድ አመልካቾችን መለየት

ተግባር 1:- የሚከተሉትን ጥያቄዎች በቡድን በመሆን ስሩ

1. ጊዜን ለመለካት የምንጠቀምባቸው መስፈሪያ ምድቦችን ዘርዝሩ፡፡
2. የሰዓት ምስል ወይም ሞዴል፤ ሰዓት፣ ደቂቃና ሴኮንድ የሚያመላክት ሰርታችሁ በማምጣት ለመምራችሁ አሳዩ፡፡

ማስታወሻ

በምስሉ ላይ አጠር ያለው የሰዓት ቆጣሪ፣ በመጠኑ ረዘም ያለው ደቂቃ ቆጣሪ ሲሆን ረጅሙና ቀጭኑ ደግሞ ሴኮንድ ቆጣሪ ነው፡፡

ምሳሌ1 የተሰጠውን ምስል መሰረት በማድረግ የሰዓት፣ የደቂቃ እና የሴኮንድ ቆጣሪውን ለዩ፡፡

ምስል 2

መፍትሔ

የሰዓት ቆጣሪው 10 ላይ ያመለክታል፡፡ ስለዚህ 10 ሰዓት ነው፡፡

የደቂቃ ቆጣሪው 2 ላይ ያመለክታል፡፡ 2 ማለት ደግሞ 10 ደቂቃ ነው፡፡

የሴኮንድ ቆጣሪው 7 ላይ ያመለክታል፡፡ 7 ማለት 35 ሴኮንድ ማለት ነው፡፡

ስለዚህ 10ሰ ከ10ደ ከ35ሴ ወይም **10:10:35**

አስተውሉ፡

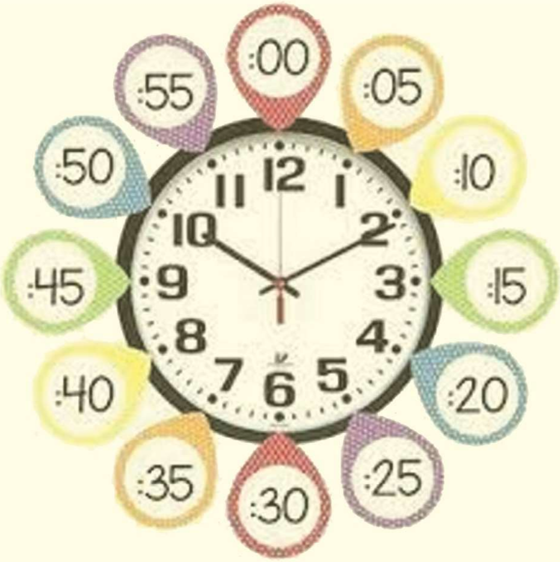

በዚህም መሰረት ከምስል 3 እንደምንረዳው፡

- 1 ላይ የሚያሣይ ከሆነ 1×5 ደቂቃ= 5 ደቂቃ
- 2 ላይ የሚያሣይ ከሆነ 2×5 ደቂቃ= 10 ደቂቃ
- 3 ላይ የሚያሣይ ከሆነ 3×5 ደቂቃ = 15 ደቂቃ ሲሆኑ ሌሎቹንም በተመሳሳይ አሰራር እናገኛለን፡፡

መልመጃ 1

1. የሚከተሉትን የሰዓት ምስሎችን የሰዓት፣ የደቂቃና የሴኮንድ አመልካቾችን በመለየት ስንት ሰዓት እንደሚባል አንብቡ።

ሀ

ለ

ሐ

መ

2. የሰዓት አመልካቹ በ2 ላይ፣ የደቂቃ አመልካቹ በ6 ላይ እና የሴኮንድ አመልካቹ ደግሞ 8 ላይ የሚያመለክት የሰዓት ሞዴል ሳሉ።

9.2 የጊዜ ምድቦችን ማስላት

የንዑስ ርዕስ የመማር ብቃት

❖ የጊዜ ምድቦችን ማስላት

9.2.1 የጊዜ ምድቦች ዝምድና

ተግባር 2:- የሚከተሉትን ጥያቄዎች ጥንድ ጥንድ በመሆን ተወያዩባቸው

1. በሰዓት፣ በደቂቃ እና በሴኮንድ መካከል ያለውን ዝምድና አብራሩ።
2. ከዚህ በታች የተሰጠውን የሰዓት ሞዴሎች ካነበባችው በኋላ ያላቸውን ልዩነት አስረዱ።

ሀ

ለ

ማስታወሻ

➢ በአካባቢያችሁ ከሚታወቁት ባህላዊ የጊዜ መለኪያዎች መካከል የዶሮ ጩኸት፣ የፀሐይ ብርሃን፣ ጥላ ወዘተ. ይጠቀሳሉ፡፡

➢ ዘመናዊ የጊዜ መለኪያዎች የሚባሉት ዓመት፣ ወር፣ ሳምንት፣ ቀን፣ ሰዓት፣ ደቂቃና ሴኮንድ ተጠቃሽ ሲሆኑ በምድቦች መካከል ያለው ዝምድና፡

- ✓ 1 ዓመት = 12 ወራት ✓ 1 ቀን = 24 ሰዓታት
- ✓ 1 ወር = 4 ሳምታንት ✓ 1 ሰዓት = 60 ደቂቃዎች
- ✓ 1 ሳምንት = 7 ቀናት ✓ 1 ደቂቃ = 60 ሰከንዶች

➢ ከከፍተኛ ምድብ ወደ ዝቅተኛ ምድብ ለመቀየር ማባዛት ሲሆን ከዝቅተኛ ምድብ ወደ ከፍተኛ ምድብ ስንቀይር ደግሞ ማካፈል ነው፡፡ ምስል 4ን ተመልከቱ

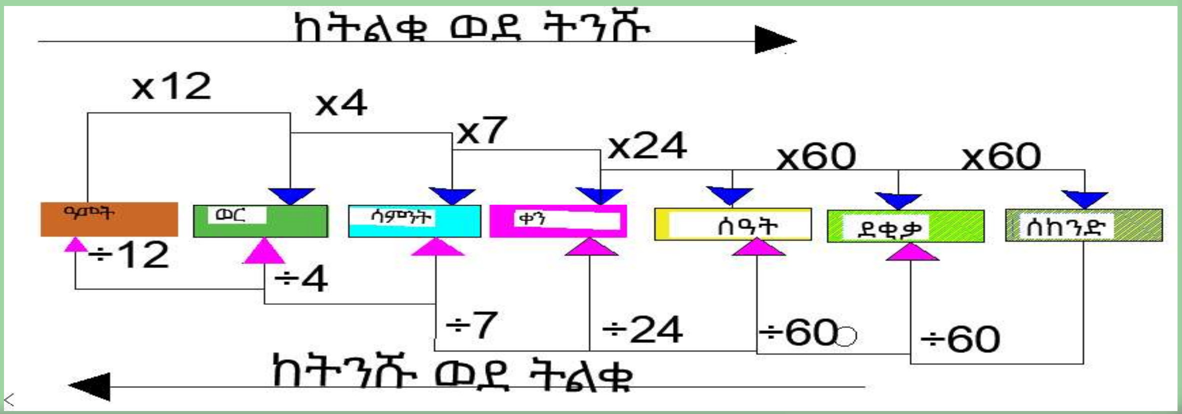

ምሳሌ 2

1. የሚከተሉትን የሰዓት ምድቦች ወደ ደቂቃ ለውጡ፡፡

ሀ. 3 ሰዓት ለ. 9 ሰዓት ሐ. 8 ሰዓት ከ40 ደቂቃ

መፍትሔ

ሀ. 3 ሰዓት = 3× 60 ደቂቃ = 180 ደቂቃ

ለ. 9 ሰዓት = 9× 60 ደቂቃ = 540 ደቂቃ

ሐ. 8 ሰዓት ከ40 ደቂቃ = 8× 60 ደቂቃ+ 40 ደቂቃ =480 ደቂቃ+40 ደቂቃ

= 520 ደቂቃዎች

ምሳሌ 3 የሚከተሉትን ምድቦች ወደ ሰዓት ለውጡ፡፡

ሀ. 240 ደቂቃ ለ. 360 ደቂቃ

መፍትሔ

ሀ .240 ደቂቃን ወደ ሰዓት ለመለወጥ በ60 በ60 መመደብ ነው፡፡

240 ደቂቃ = 60×4 ይህ ማለት አራት 60ዎች አሉ ማለት ነው፡፡

ስለዘህ 240 ደቂቃ = $(240 \div 60)$ ሰዓት $= 4$ ሰዓት ይሆናል፡፡

ለ. 360 ደቂቃ = 60×6 ይህ ማለት ስድስት 60ዎች አሉ ማለት ነው፡፡

ስለዘህ 360 ደቂቃ $(360 \div 60)$ ሰዓት $= 6$ ሰዓት ይሆናል፡፡

መልመጃ 2

1. የሚከተሉትን የጊዜ ምድቦች ወደ ደቂቃ ለውጡ፡፡

ሀ. 5ሰዓት　　ለ. 11 ሰዓት　　ሐ. 13 ሰዓት ከ50 ደቂቃ

2. የሚከተሉትን ምድቦች ወደ ሰዓት ለውጡ፡፡

ሀ. 180 ደቂቃ　　ለ. 300ደቂቃ　　ሐ. 420 ደቂቃ

9.2.2 የጊዜ ምድብን መደመር እና መቀነስ

ተግባር 3፡-

1. ጥንድ ጥንድ በመሆን የሚከተሉትን የጊዜ ምድቦች በመደመር መልሳችሁን በደቂቃ አስቀምጡ፡፡

ሀ. 5ሰ+7ሰ　　ለ. 6ሰ+45ደ　　ሐ. 50ደ+40ደ

ማስታወሻ፡- ሁለት የተለያዩ ምድብ ያላቸውን ለመደመር ወይም ለመቀነስ በመጀመሪያ ወደ አንድ አይነት ምድብ መለወጥ አለብን፡፡

ምሳሌ 4፡- የሚከተሉትን የጊዜ ምድቦች ደምሩ፡፡

ሀ. 3ሰ+4ሰ　　ለ. 3ቀን + 24ሰ

መፍትሔ፡-

ሀ. 3ሰ+ 4ሰ ምድቦቹ አንድ አይነት ስለሆኑ ቀጥታ መደመር እንችላለን፡፡

ስለዚህ 3ሰ+4ሰ = 7ሰ

ለ. 3 ቀን+ 24ሰ ምድቡ የተለያየ ስለሆነ መጀመሪያ ወደ አንድ አይነት ምድብ ማለትም ወደ ዝቅተኛው ምድብ መለወጥ አለብን፡፡

3 ቀን= 3×24ሰ ምክንያቱም 1 ቀን 24 ሰዓት ስለሆነ

= 72ሰ

ስለዚህ 3ቀን +24ሰ = 72ሰ +24ሰ

= 96 ሰዓታት ወይም 4 ቀናት ይሆናል፡፡

ምሳሌ 5 ፡- የሚከተሉትን የጊዜ ምድቦች ቀንሱ፡፡

ሀ. 6 ሰ− 4 ሰ　　　　ለ. 90 ቀን − 8 ሳምንት

መፍትሔ፡-

ሀ. 6ሰ− 4ሰ = 2ሰ ተመሳሳይ ምድብ ስለሆነ

ለ. 90 ቀን − 8 ሳምንት ምድቡ የተለያየ ስለሆነ መጀመሪያ ወደ አንድ አይነት ምድብ ማለትም ወደ ዝቅተኛው ምድብ መለወጥ አለብን፡፡

8 ሳምንት = 8× 7 ቀናት= 56 ቀናት

ስለዚህ 90 ቀናት − 8 ሳምንት = 90 ቀናት − 56 ቀናት = 34 ቀናት

መልመጃ 3

1. የሚከተሉትን የተለያዩ የጊዜ ምድቦች ደምሩ፡፡

ሀ. 12ሰ +19ሰ　　　　ሐ. 10ቀን + 69ሰ

ለ. 28ሰ +18 ሰ　　　　መ. 10ሰ ከ30ደ +9ሰ ከ20ደ

2. የሚከተሉትን የተለያዩ የጊዜ ምድቦች ቀንሱ፡፡

ሀ. 14ሰ− 8ሰ　　　　ሐ. 120ቀን − 9ሳምንት

ለ. 14ቀን − 72ሰ　　　　መ. 6ወር − 20ሳምንት

9.3 የጊዜ ምድቦችን ማወዳደር

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

❖ **የጊዜ ምድቦችን ማወዳደር**

ተግባር 4

በቡድን በመሆን ቀጥሎ በቀረበው ሰንጠረዥ መሰረት ጥያቄዎች መልሱ፡፡

የሩጫው አይነት	የተሰጠው ጊዜ
ግማሽ ማራቶን	1፡07 ሰዓት
ማራቶን	2፡12 ሰዓት
10,000 ሜትር	0፡29 ሰዓት

ሀ. ከሶስቱ ሩጫዎች አጭር ጊዜ የተሰጠው የቱ ነው?

ለ. ሩጫው የፈጀው ጊዜ ከትልቁ ወደ ትንሹ በቅደም ተከተል ጻፉ፡፡

ማስታወሻ፡- ሁለት የተለያዩ ምድቦችን ለማወዳደር መጀመሪያ ወደ አንድ አይነት ምድብ መለወጥ አለብን፡፡

ምሳሌ 6፡- የሚከተሉትን አወዳድሩ፡፡

ሀ. 43ሰ እና 2ቀን ለ. 3,600 ሴኮንድ እና 60 ደቂቃ

መፍትሔ

ሀ. 2ቀን =2× 24 ሰዓት = 48 ሰዓት ስለዚህ 43 ሰዓት < 48 ሰዓት

ወይም 43ሰ < 2ቀን

ለ. 60ደቂቃ = 60×60 ሴኮንድ = 3,600 ሴኮንድ ይሆናል፡፡

ስለዚህ 3,600 ሴኮንድ = 60 ደቂቃ

ምሳሌ 7፡- ቀጥሎ የተሰጠውን ከትንሹ ወደ ትልቁ በቅደም ተከተል አስቀምጡ፡፡

36 ሰዓት፣ 2ቀን፣ 72 ሰዓት፣ 42 ሰዓት

መፍትሔ

መጀመሪያ ወደ አንደ አይነት ምድብ መቀየር አለብን፡፡ 2ቀን = 2 × 24 = 48 ሰ

ስለዚህ ከትንሹ በመጀመር፡ 36ሰዓት፣ 42ሰዓት፣ 2ቀን፣ 72ሰዓት ይሆናል፡፡

መልመጃ 4

1. በባዶ ቦታው "<" ፣ ">" ወይም "=" በመጠቀም አወዳድሩ፡፡

ሀ. 3,600 ሴኮንደ_________2 ሰዓት ሐ. 300 ደቂቃ_________4 ሰዓት

ለ. 180 ደቂቃ_____3 ሰዓት መ. 6ሰዓት _____3,600ደቂቃ

2. የሚከተሉትን ምድቦች ከትንሹ ወደ ትልቁ በቅደም ተከተል አስቀምጡ፡፡

ሀ. 360ደ፣ 420ደ፣ 480ደ፣ 240ደ፣ 140ደ

ለ. 3ሰዓት፣ 342ደ፣ 6ሰዓት፣ 7ሰዓት፣ 300ደቂቃ

9.4 የቃላት ፕሮብሌሞችን መፍታት

የንዑስ ርዕሱ የመማር ብቃት

- ጊዜን መሰረት ያደረገ የቃላት ፕሮብሌሞችን መፍታት

ተግባር 5፡- እያንዳንዳችሁ በግል ስሩና መልሱን ለቡድናችሁ አስረዱ፡፡

1. አንድ መንገደኛ በአንድ ቀን በትራንስፖርት 3፡55 እና በእግሩ 1፡25 ቢጓዝ በጠቅላላው ስንት ሰዓት ተጓዘ?

ምሳሌ 8፡-

1. ሁለት ራጮች ከሰንዳፋ ተነስተው አዲስ አበባ ለመድረስ የመጀመሪያው ሯጭ 7፡30 ተነስቶ 9፡30 ገባ፡፡ ሁለተኛው ሯጭ ደግሞ 6፡20 ተነስቶ 9፡00 ቢገባ፤ ከሁለቱ ሯጮች በአጭር ጊዜ አዲስ አበባ የገባው የትኛው ነው?

መፍትሔ

የመጀመሪያው ሯጭ 9፡30 – 7፡30 = 2፡00 ሲሆን ሁለተኛው ሯጭ ደግሞ 9፡00–6፡20 = 2፡40 ይሆናል፡፡

ስለዚህ ከሁለቱ በአጭር ሰዓት አዲስ አበባ የገባው የመጀመሪያው ሯጭ ነው፡፡

መልመጃ 5

1. አንድ አትሌት የማራቶን ሩጫ ለመለማመድ በመጀመሪያው ቀን 2፡30 እና በሁለተኛው ደግሞ 2፡10 ቢፈጅበት፡
   ሀ. በሁለቱ ቀናት አጠቃላይ የፈጀበት ጊዜ በደቂቃ ምን ያህል ነው?
   ለ. አትሌቱ በሁለቱ ቀናት የፈጀበት ልዩነት በደቂቃ ምን ያህል ነው?
2. የአራተኛ ክፍል ተማሪዎች የእንግሊዘኛ እና አማርኛ ቋንቋ ፈተና ለመፈተን ለእንግሊዘኛ 1፡10 እና ለአማርኛ 0፡50 ቢሰጠው፡
   ሀ. ለሁለቱ ፈተና የተሰጠው ጊዜ ስንት ነው?
   ለ. በሁለቱ ፈተናዎች የተሰጠው የሰዓት ልዩነት ስንት ነው?
3. አንድ ተማሪ ከትምህርት ቤት ከተመለሰ በኂላ ከ12፡00 እስከ 12፡45 ቤተሰቦቹን ይደግፋል፡፡ ተማሪው ከ2፡00 እስከ 4፡15 ትምህርቱን ያጠናል፡፡ ይህ ተማሪ ለቤተሰቦቹ ድጋፍ ያደረገበትና እና ትምህርቱን ያጠናበት አጠቃላይ ስንት ሰዓት ነው?

የምዕራፍ 9 ማጠቃለያ

- የጊዜ መስፈሪያ ምድቦች ሰዓት፣ ደቂቃ እና ሴኮንድ ናቸው፡፡
- ከከፍተኛ ምድብ ወደ ዝቅተኛ ምደብ ስንቀይር ማባዛት ሲሆን ከዝቅተኛ ምድብ ወደ ከፍተኛ ምድብ ስንለውጥ ማካፈል ነው፡፡
- ሁለት የተለያዩ ምድብ ያላቸውን ለመደመር ወይም ለመቀነስ በመጀመሪያ ወደ አንድ አይነት ምድብ መለወጥ አለብን፡፡
- ሁለት የተለያዩ ምድቦችን ለማወዳደር መጀመሪያ ወደ አንድ አይነት ምድብ መለወጥ አለብን፡፡

የምዕራፍ 9 ማጠቃለያ መልመጃ

1. ቀጥሎ የተሰጠውን የሰዓት ምስል በመመልከት ሰዓት፣ ደቂቃ እና ሴኮንድ አመልካቾችን በመለየት አንብቡ፡፡

ሀ

ለ

2. የሚከተሉትን ወደ ደቂቃ ለውጡ፡፡

   ሀ. 4 ሰዓት   ለ. 7 ሰዓት ከ 50 ደቂቃ   ሐ. 10ሰዓት ከ55ደ

3. የሚከተሉትን ወደ ሰዓት ለወጡ

   ሀ. 60 ደቂቃ   ለ. 540 ደቂቃ   ሐ. 600 ደቂቃ

4. የሚከተሉትን ደምሩ

   ሀ. 3ሰ+12ሰ   ለ. 120ደ+4ሰ

   ሐ. 120ሴኮ+45ደቂቃ   መ. 3ቀናት+5 ሳምንትት

5. በባዶ ቦታው "<" ፣ ">" ወይም "=" በመጠቀም አወዳድሩ

   ሀ. 360 ሴኮንደ_____5 ደቂቃ

   ለ. 480 ደቂቃ_____ 9 ሰዓት

   ሐ. 10 ቀናት_____ 2 ሳምንታት

   መ. 4 ዓመት_____60 ወራት

   ሠ. 5 ሳምንታት_____ 35 ቀናት

6. ጎበዝ ተማሪዎች ጊዜያቸውን በጥናትና በክፍል ውስጥ ክትትል ያሳልፋሉ፡፡ በአንድ ቀን በትምህርት ቤት ለ5 ሰዓት ከሩብ ትምህርታቸውን ቢከታተሉ እና በጥናት ደግሞ ለ3 ሰዓት ያክል ቢያሳልፉ በጠቅላላው ተማሪዎቹ በትምህርት ያሳለፉት ሰዓት ስንት ነው?